

Ольга Олександрівна Котова
 Анна Іванівна Носенко
 Стелла Дмитрівна Мунтян

Сучасна творчість студентів художньо-графічного факультету університету Ушинського: роль пленерного досвіду та натхнення від природи у становленні художників-педагогів

УДК: 37.015.31-057.87: 7.036.2(477.74)(045)
 DOI <https://doi.org/10.24195/artstudies.2024-3.21>

Ольга Олександрівна Котова
 кандидат мистецтвознавства, доцент,
 доцент кафедри образотворчого мистецтва
 ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
 ORCID: 0000-0001-6160-6995

Анна Іванівна Носенко
 заслужений діяч мистецтв України,
 кандидат мистецтвознавства, доцент,
 завідувач кафедри образотворчого мистецтва
 ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
 ORCID: 0000-0001-6876-5382

Стелла Дмитрівна Мунтян
 викладач кафедри образотворчого мистецтва
 ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
 ORCID: 0009-0009-2699-2574

У дослідженні розглянуто пленерний досвід і творчі здобутки студентів художньо-графічного факультету (ХГФ) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» за останні 15 років. Зроблено аналіз методичних підходів до виконання завдань навчальної (художньо-творчої) практики «Пленер». Апробація творчих завдань здійснювалась під час пленерної практики на кафедрах образотворчого мистецтва та теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. Здійснено короткий історичний екскурс, обґрунтовано поняття «Одеська школа живопису» і «південноукраїнські традиції в мистецтві України». Розглянуто як класичні (живопис, малюнок, графіка, батик), так і інноваційні форми навчання (медіамистецтво), де студенти надихалися природними мотивами в реалізації власних проєктів під час навчання на ХГФ. З'ясовано зв'язок пейзажного жанру з обов'язковими дисциплінами: «Навчальна (художньо-творча) практика "Пленер"», «Теорія та практика живопису», «Теорія та практика малюнку», а також вибірково дисциплінами «Міський пейзаж» та «Декоративний пейзаж». Виявлено фактори, що мали вплив на формування «Одеської школи живопису». Доведено, що спілкування з природою є лікуючим та покращуючим фактором, вічним джерелом натхнення. Показано й описано ілюстративні матеріали – фото картин митців і фотоматеріали, що розкривають основну тему. Практичне значення пленерної практики, натхнення природою і застосування природних мотивів – у гармонізації людини як частки Всесвіту, у втіленні творів мистецтва, що покращують настрій, у формуванні необхідних умінь та навичок митця-педагога.

Ключові слова: творчість студентів, студенти художньо-графічного факультету університету Ушинського, пленер, природа, пейзажний жанр, пленерна практика, Одеська школа живопису.

Постановка проблеми. Однією з актуальніших проблем сьогодення є екологія, тобто необхідність підвищення у людей екокультури, виховання любові до природи. У зв'язку з екологічною кризою важливими є досягнення екопедагогіки, сфокусованої на формуванні нового мислення, вихованні активних і творчих людей, що живуть у гармонії з довкіллям. В образотворчому мистецтві природа є невичерпним джерелом натхнення.

На художньо-графічному факультеті (ХГФ) Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського» (що був відкритий першим серед педагогічних закладів в Україні в 1965 р.) особлива увага приділяється дисциплінам, пов'язаним з природою, навколишнім світом, а саме: педагогіці, психології, спеціальним дисциплінам царини образотворчого мистецтва (історії і теорії світового та вітчизняного мистецтва і культури, а також теорії та практики

живопису, малюнку, композиції), декоративно-прикладному мистецтву, графіці, дизайну, медіамистецтву. На ХГФ викладають висококваліфіковані педагоги, серед яких є професори, кандидати наук, більшість викладачів є членами Національної спілки художників України, серед яких є заслужені та народні художники України. Всі вони працюють плідно на кафедрах образотворчого мистецтва, технологічної і професійної освіти, а також теорії і методики декоративно-прикладного мистецтва та графіки. ХГФ розташовано в центрі Одеси. Крім майстерень і спеціалізованих аудиторій для практичних і теоретичних занять, власної бібліотеки, також є великий внутрішній двір, де часто проходять пленери, що відповідає саме одеській традиції живопису (ХГФ, 2024).

Огляд літератури. Тема природи взагалі є дуже широкою, і проблеми пленеру в образотворчому мистецтві Одеси торкалися більшість

Пленер у дворіку ХГФ

мистецтвознавців, які досліджували цю тему. У цій статті ми спираємося на труди О. Тарасенко, О. Савицької, М. Мудрак, А. Носенко, О. Котової. Одеський мистецтвознавець О. Савицька сформулювала та розкрила поняття «Одеська школа живопису» (Савицька, 1995, с. 6). Доктор мистецтвознавства О. Тарасенко майже все своє життя присвятила дослідженню і популяризації одеського образотворчого мистецтва (Тарасенко, 2006, с. 6). М. Мудрак за кордоном знайомила західних глядачів з українським і зокрема одеським мистецтвом (Мудрак, 1979, с. 7). А. Носенко захистила дисертацію, присвячену пленеру в творчості одеських художників, і знайомить студентів з пленерним живописом (Носенко, 2006). О. Котова досліджувала неофіційне мистецтво Одеси і розробила методичні рекомендації з композиції декоративного пейзажу (Котова, 2023). Що стосується університету Ушинського, було опрацьовано більшість робочих програм і методичних рекомендацій стосовно вибраної теми. Найважливішою у нагоді стала робоча програма з дисципліни «Навчальна (художньо-творча) практика «Пленер»», яку розроблено А. Носенко і викладачами кафедри образотворчого мистецтва ХГФ (Носенко, 2023, с. 3–18).

Мета статті – проаналізувати пленерний досвід у сучасній творчості студентів ХГФ університету Ушинського, продемонструвати твори з природними мотивами, показати вагомість природи як джерела натхнення для становлення молодих митців-педагогів.

Методологія дослідження. Основним є системний підхід. Мистецтвознавчий стилістичний аналіз творів застосовано для характеристики розглянутих творів. Метод компаративного порівняльного аналізу став у нагоді у разі порівняння творів майстрів одеського мистецтва. Мистецтвознавчий метод є необхідним під час вивчення та аналізу наукової літератури. Творчий метод було використано під час створення творчих робіт у різних техніках. Загальнонаукові методи: аналізу, порівняння, синтезу, зіставлення та узагальнення також були задіяні на різних етапах дослідження.

Результати та їх обговорення. Структура і процес навчання в Україні в навчальних закла-

дах, пов'язаних з образотворчим мистецтвом, дещо відрізняється від європейських тим, що протягом усіх років триває процес навчання ремесла, технології, відбувається спадкоємність традицій вітчизняної школи.

Навчальна (художньо-творча) практика «Пленер» є необхідним складником позааудиторного навчання. Нагадаємо, що термін «пленер» (від французької *plein air* – відкрите повітря) означає процес передачі кольорової різноманітності природи в живопису, що виникає в умовах природи, під небом, за допомогою повітря, природного світла та атмосфери. Окрім поняття «пленер», як певних якостей живопису, ще виділяється поняття «метод пленерного живопису», що передбачає роботу на відкритому повітрі, дослідження навколишнього середовища і природи на сонці, в тіні, в умовах змішаного освітлення, з нюансами, переходами, рефлексами тощо (Носенко, 2023, с. 37).

Пленерна практика є обов'язковою частиною процесу підготовки фахівців бакалаврського рівня вищої освіти на 1, 3 і 4 роках навчання здобувачів за спеціальністю 014 «Середня освіта (Образотворче мистецтво)» та є логічним продовженням навчального процесу в умовах природного оточення. Робочим навчальним планом передбачено проведення пленерів у період наприкінці весни чи на початку літа протягом 3 тижнів на 1 і 3 курсі та протягом 2 тижнів у вересні на 4 курсі або протягом семестру. На 1 курсі, коли вивчається техніка акварелі, після систематичних вправ (натюрмортив на пленері, короточасних етюдів на відтворення стану освітлення), також виконується індивідуальне завдання: композиційний і кольоровий пошук композиції пейзажу на основі створених натурних етюдів, замальовок, яке кожен студент вирішує самостійно під керівництвом викладача.

Студенти творчо переосмислюють практичний досвід під час практики, проявляють здатність композиційно мислити, показують ступінь оволодіння прийомами і виражальними засобами композиції, малюнку і живопису. На 3 курсі в техніці олійного живопису виконується серія портретів людини на пленері в різних умовах освітлення (на сонці, в тіні, у змішаному освітленні, на фоні пейзажу). На 4 курсі досліджують тему півфігури та фігури в умовах пленеру. Обов'язковим для всіх курсів є виконання етюдів та замальовок пейзажів у різному стані, окремих об'єктів природи, архітектури, людей і тварин.

Тема пленеру безпосередньо пов'язана з пейзажним простором, що може виступати як самостійний жанр або як тло у зображенні натюрморту, людини тощо. Пленерна практика для студентів передбачає низку завдань, пов'язаних з дослідженням особливостей різних природних об'єктів, флори і фауни. Створення замальовок, короточасних начерків з природи з використанням різних

матеріалів є важливою умовою художньо-педагогічної підготовки студентів. Також наприкінці навчання можна вибрати тему дипломної роботи, пов'язану з пейзажем.

Пленерна практика здобувачів 3 курсу ХГФ у Закарпатті. Керівники Д. Величко, А. Носенко

Природа як об'єкт зображення зазвичай виокремлена у жанрі образотворчого мистецтва «пейзаж» (від французької «paysage» – країна, місцевість). Також пейзажем ще називають окремий твір цього жанру. Пленер, безумовно, розширив можливості мови живопису пейзажного жанру, впустив у полотно повітря, гру і мерехтіння сонячного світла (Носенко, 2023, с. 37).

Мистецтво України є не тільки продовженням минулого і віддзеркаленням сучасного, але стає поштовхом для руху вперед, до розвитку в новому. У цьому ми можемо наслідувати заповіді видатного сина України Т.Г. Шевченка: «... і чужому навчайтесь, й свого не цурайтесь» (Шевченко, 2003, с. 348).

В Одеській школі живопису вже більше ста років є традиція пленерного живопису, що є однією з важливіших рис унікальності живопису Одеси. Спадкоємність традицій пленеру в процесі навчання виявляється умовою виховання художників-педагогів у системі співвідношення новаторства та традицій (Носенко, 2023, с. 37).

Впродовж пленерної практики передбачено також відвідування Одеського художнього музею та мистецьких галерей з метою дослідження творів митців Одеської школи живопису, де традиції пленеру мали важливіше значення.

Нагадаємо, що Одеська школа живопису має ґрунтовну платформу. ТПРХ, товариство любителів художнього мистецтва України, що мало статус незалежного творчого об'єднання одеських художників, було створено в Одесі в 1890 р. за ініціативою групи одеських художників, у числі яких були К. Костанді, А. Попов та інші. До 1919 р. щорічно товариство проводило свої виставки, на яких

Лекція професора кафедри образотворчого мистецтва О.А. Тарасенко в Одеському художньому музеї. 2021

виставлялися роботи багатьох художників, що входили в товариство: К. Костанді, Є. Буковецького, П. Нілуса, Г. Головкова, Т. Дворнікова, Б. Едуардса й інших. В Одесі ТПРХ було центром художнього життя Півдня України того часу. Відзначимо притаманні одеській мистецькій школі світлий, гармонійний живопис, позитивний настрій. Кіріак Костянтинович Костанді був одним із засновників південноукраїнської школи живопису (Ковпаненко, 2013, с. 110).

Наприкінці XIX – на початку XX століття Одеса була великим центром культури. Тут діяли «Салони Іздебського» і «Незалежні». Ще І. Рєпін дав характеристику вихованцям Одеського художнього училища як «талановитим колористам з тонким почуттям форм». Багато митців світового рівня були пов'язані з Одесою: Д. Бурлюк, М. Бойчук, М. Врубель, В. Кандинський та інші (Котова, 2008, с. 66).

Живописна школа Одеси має глибинні традиції: стародавнє мистецтво Причорномор'я, пленеризм художників ТПРХ, виставки світового рівня

К.К. Костанді. Квітучий бузок. 1902. Колекція Одеського художнього музею

«Салони Іздебського», новаторство «Незалежних» тощо. Південноукраїнські традиції живопису мають продовження в творчості одеських митців минулого і сьогодення. Серед найбільш яскравих представників можна відзначити твори В. Синицького, М. Шелюто, А. Гавдзинського, В. Литвиненка. Твори Ю. Єгорова міццю світлової матерії вплинули на наступні покоління митців. Мистецьку ситуацію 1960–80-х рр. однозначно трактувати неможливо. Кращими представниками «соцреалізму» були теж талановиті майстри (П. Пархет, К. Філатов). Виникали варіанти непрямого дистанціювання, наприклад «суворий стиль», що поєднав сезаннізм з монументальністю і героїзацією образів 1960-х рр. (О. Ацманчук, Ю. Єгоров, В. Токарєв), тяжіння до імпресіонізму (В. Синицький, Г. Малишев, Д. Фруміна), «фольклоризм» (А. Антонюк, В. Алтанець, Ю. Коваленко). Були талановиті митці, які, крім замовних робіт, створювали професійний гарний живопис у жанрах портрету, пейзажу, натюрморту, композиції (М. Божий, К. Ломикін, В. Токарєв, А. Лоза, О. Слешинський, В. Філіпенко). Серед одеських нонконформістів В. Хрущ і С. Сичов деякою мірою продовжували одеські традиції, поєднуючи з досягненням модернізму (Котова, 2008, с. 70).

Ю.М. Єгоров. Плаж Отрада, Одеса. 1988

Серед сучасних майстрів, які індивідуально переосмислили традиції південноукраїнської школи, можна відзначити багатьох, зокрема, заслужених художників України С. Лозовського, П. Нагуляка, Н. Лозу – викладачів художньо-графічного факультету університету Ушинського.

Особливості Одеської школи живопису – в атмосфері Одеси, особливій аурі, відчутті міста біля моря, місцевому фольклорі, наступності південноукраїнської школи (здебільшого Одеси, також Херсона і Миколаєва). На противагу більш декоративній львівській школі та яскравій імпресіоністичній київській мистецькій школі, в одеській школі наявний більш складний колір, південно-

український колорит, що увібрав світло й тепло Півдня України. Можна також відзначити приналежність більш до «діонісійської», ніж «аполлонівської» культури, де образно-інтуїтивне домінує над логіко-аналітичним (Тарасенко, 2006, с. 10).

Унікальність одеської школи живопису – в орієнтації на позитивне, оптимістичне в мистецтві, сонячності, діалозі зі світовою і українською культурою, збереженні і розвитку південноукраїнської мистецької традиції. В Одеській обласній організації НСХУ, де є більше 300 членів, живописці полюбують міський і морський пейзаж. Навіть в абстракції чи декоративному мистецтві можна часто впізнати образ нашого міста біля моря. А завдяки пленеру передається наступність традицій, неповторність, сенс і краса Одеської мистецької школи.

Надзвичайно важливим під час роботи творчих груп на пленері є доброзичливе, надихаюче спілкування професійних художників-викладачів зі студентами. Саме в невимушеному колі однодумців часто виникають цікаві ідеї, які знаходять потім втілення у різноманітних жанрах мистецтва. Тому результатом творчої роботи сьогодні стає не обов'язково «портрет природи з натури», для кожного може бути щось своє. Різноманітні «варіації на тему» можуть перетворитися на інсталяції або на енвайронменти, як називають екологічну інсталяцію на природі, з природних частин – таким складником може виявитися і поле, і море, і небо, і низка фотографій чи відеофільми. Проте живопис залишається камертоном усіх творчих проявів. Так, під час занять з дисципліни «Медіамистецтво» студенти застосовують накопичений матеріал під час пленерів у вигляді фото, відео та роблять відеопроєкт, пов'язаний з основною темою дипломної роботи.

На ХГФ університету Ушинського тема кваліфікаційної магістерської роботи може бути вибрана на кафедрі образотворчого мистецтва та пов'язана з пейзажем, наприклад картина досить великого розміру (100 x 150 см), чи серія пейзажів на передачу природного стану, чи присвячена порам року, або на кафедрі декоративно-прикладного мистецтва та графіки – гобелен чи батик з декоративним рішенням пейзажу, серія пейзажів у техніках оригінальної та друкованої графіки тощо.

Наведемо деякі приклади з кваліфікаційних робіт, виконаних впродовж останніх років на художньо-графічному факультеті університету Ушинського. Саме пленеру відведено особливе місце в роботі над пейзажем. Етюди допомагають визначити тональні відносини, колорит і освітлення. Етюд чи пейзаж невеликого формату можна написати на пленері, завершивши його у майстерні. Твір «Соло» С. Ткаченко був заснований на етюдах, виконаних у чорноморському яхт-клубі з натури, проте придуманий і скомпонований

у майстерні. Глядач ніби дивиться на пейзаж з двох точок: з нижньої – пірсу та маяку, і з верхньої – яхти та горизонту, що йде вдалину. В результаті є дивне відчуття руху. Ми подорожуємо вслід яхти, що віддаляється, підіймаємося, і перед нашими очима простягається великий морський простір (Котова, 2023, с. 37).

С. Ткаченко. Соло. 2008

Одеса є майже ідеальним місцем для пейзажного живопису на пленері, приваблює мерехтливим колоритом, плавністю ліній. Студенткою ХГФ М. Городецькою була вибрана тема «Колористичне рішення морського пейзажу “Приморське місто”». В композиції застосована повітряна і просторова перспектива. Вибрана палітра пастельних кольорів, що несе настрій умиротворення, створює споглядальний стан (Котова, 2023, с. 41).

Одеські дворики – дивовижні колоритні місця, оспівані багатьма митцями, кінематографістами та фотографами Одеси. В 2018 р. А. Шкляр під керівництвом народного художника України П.І. Нагуляка зробила серію з трьох живописних творів. Також під час захисту було показано відеопроєкт з дисципліни «Медіамистецтво» на цю тему під керівництвом О.О. Котової, де було вико-

ристано стилістику чорно-білого кінематографу під акомпанемент роялю.

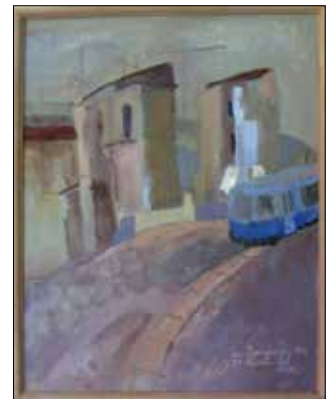

А. Шкляр. Одеські дворики. 2018. Науковий керівник П.І. Нагуляк

Пейзаж у творі може не тільки домінувати, а й бути тлом композиції, як у дипломному проєкті О. Зублевич. У сучасній науці з'являється все більше галузей на кордоні взаємодії мистецтв з гуманітарними та точними науками. На прикладі диплома О. Зублевич «Колористичне рішення тематичної композиції “Ритми великого міста”» ми бачимо, як успішно можна використовувати комп'ютерну графіку як допоміжний матеріал, і як можна об'єднати традиційну техніку олійного живопису з творчим проєктом відеоарту.

Актуальним у сучасному мистецтві є володіння інноваційними технологіями, створення концептуальних проєктів. Те, що магістрантка показала себе протягом усього часу навчання на ХГФ своїми виставками та проєктами як художник, фотограф і музикант, дозволило їй в практичній частині кваліфікаційної роботи створити переконливий образ музикантів, в яких вгадуються і автопортретні риси на фоні міського пейзажу.

Окрім живописних дипломів у пейзажному жанрі, також можна представити на дипломний

М. Городецька. Триптих на тему «Приморське місто». П., о. 2010

О. Зублевич. Захист дипломного проєкту «Колористичне рішення тематичної композиції «Ритми великого міста»». 2018. П., о. Науковий керівник О.О. Котова

проєкт, наприклад, колекцію одягу в етностилі «Подих вітру», де застосовані як елементи природні трави, квіти, на основі яких зроблено принт по тканині в майстерні графіки, а потім відшито, зібрано та представлено до показу під час захисту диплома.

Для розкриття вибраної теми кваліфікаційної роботи «Національні особливості сучасного етноодягу в техніці батик» магістранткою З. Євминенко було вибрано створення колекції етноодягу в техніці холодного батика за мотивами українського та африканського фольклору, в основі якого рослинний орнамент. На прикладі цієї колекції ми бачимо, скільки спільного мають різні етноси. Символіка має глибинне коріння та шифр, який прочитується на рівні підсвідомості. Тема ця актуальна, адже в мистецтві моди до етностилу звертаються такі видатні модельєри, як Валентіно Гаравані та Жан-Поль Готьє. В Україні це найактуальніша справа – збереження свого коріння в період світової глобалізації та ворожої навали.

М. Железняк. Колекція одягу «Подих вітру». 2018. Керівник Л.Р. Богайчук

Захист дипломного проєкту З. Євминенко, 2019. Керівник Л.Р. Богайчук

У практичній частині З. Євминенко зроблено вишукану колекцію етноодягу «Витоки», що складається з чотирьох хітонів, двох тюрбанів та сорочки зі спідницею з частковими елементами в техніці холодного батика. Графічна композиція зображення на хітонах навіяна символікою Андінкри в африканському варіанті та символікою писанок в українському. Кольоровий стрій майже аскетичний: біле з чорним та тепла гама вохр.

Протягом останніх років 5 років на базі ХГФ проведено конференції, пов'язані з дослідженням проблем пленеру, де відбувається обмін досвідом колег різних мистецьких закладів освіти, митців і студентів: I–V Міжнародна науково-практична конференція «Збереження і розвиток традицій пленеру: художня освіта і арт-туризм» (пам'яті Сергія Лозовського) (2019, 2020, 2021, 2022, 2023).

Задля збереження традиції пленеру, розвитку майстерності здобувачів, залучення уваги до унікальної Одеської мистецької школи у пленерному дворіку ХГФ проводяться тематичні пленери для здобувачів, викладачів і всіх бажаючих творити на природі. Регулярно відбуваються «ірисові» і «тюльпанові» пленери весною, а також осінні творчі малювання: «кавуновий», «гарбузовий» пленери та інші. Приводом для натхнення стають не тільки постановки натюрмортів, а й квітіння природи у садочку, а також образ людини у природному оточенні. Матеріали, стилістика – вільні до вибору кожним учасником, що сприяє експериментуванню, додає свободи у мистецькому вираженні, самостійності, творчому зростанню.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Завдяки творчій ініціативі викладачів та здобувачів художньо-графічного факультету постійно проходять різноманітні художні факультетські, обласні, регіональні та міжнародні виставки. Доброю традицією стала організація спільних пленерів і виставок педагогів і студентів, де можна прослідкувати спадкоємність високих традицій класичного та сучасного мистецтва, що культивуються на ХГФ. Так, уже тривалий час від-

Студенти творять під час «ірисового пленеру» на ХГФ. 2024

А. Носенко. Афіші ірисового та тюльпанового пленерів на ХГФ. 2024

бувають восени «гарбузовий пленер», взимку – «різдвяні мотиви», весною – «тюльпановий», «бузковий», «ірисовий» пленери, влітку – пленерна практика та «домашнє» завдання на літо. Тема природи – вічна і невичерпна, проте майбутні розвідки передбачено у синтезі, стику різних дисциплін. Останнім часом на факультеті додано «вибіркові дисципліни» і, як показала практика, отримано відмінні результати. Наприклад, у вибіркових дисциплінах «Міський пейзаж», «Декоративний пейзаж» зроблено твори, що були й будуть ще показані на виставках, а студенти отримали гарний досвід, що їм знадобиться у викладацькій і самостійній творчій діяльності в майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

Художньо-графічний факультет. Сайт університету Ушинського. URL: <https://pdpu.edu.ua/fakulteti/16-khudozhno-grafichnij-fakultet-institut-mistetstv>

Савицька, О. Н. (1995) Галерея «Човен»: колекція і проблеми. *Південь*. № 93. С. 6.

Тарасенко, О. А. (2006) Мистецтво Одеси на межі ХХ–ХХІ століть. *Одеська обласна організація Національної спілки художників України*. Одеса : ГРАФІК ПЛЮС.

Мудрак, М. (1979) Сучасне мистецтво з України. Виставка живопису-малюнків-скульптури. Вступна стаття до каталогу. Мюнхен. Лондон. Нью-Йорк. Париж : Комітет пересувних виставок. С. 3–23.

Носенко, А. І. (2006) Пленер в живописі Одеси другої половини ХХ – початку ХХІ століття : автореф. дис. на здобуття ступеня канд. мист. : 17.00.05. Харків.

Котова, О. О. (2008) Нонконформізм як явище культури в образотворчому мистецтві Одеси 60–80-х років ХХ століття : дис. канд. мист. : 26.00.01. Київ.

Котова, О. О., Малік, О. В. (2023) Створення декоративного пейзажу «Місто біля моря». *Методичні рекомендації до навчальної дисципліни «Композиція в декоративному пейзажі» для самостійної роботи здобувачів вищої освіти 014 «Середня освіта (Обра-*

зотворче мистецтво»». Одеса : ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Носенко, А. І. (2023) Робоча програма з Навчальної (художньо-творчої) практики (плєнер) для здобувачів вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) спеціальності 014 «Середня освіта (Образотворче мистецтво)». 1 рік навчання, 3 рік навчання, 4 рік навчання. Одеса.

Шевченко, Т. Г. (2003). І мертвим, і живим, і ненародженим землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнєє посланіє. *Зібрання творів: У 6 т.* Київ. Т. 1: *Поезія 1837–1847.* С. 348–354, 737–740. URL: <http://litopys.org.ua/shevchenko>.

Ковпаненко, Н. Г. (2013) Товариство південноросійських художників (XIX–XX ст.). *Енциклопедія історії України.* Київ : Наукова думка, Т. 10. С. 110–111. URL: <https://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&l21DBN>.

REFERENCES

Khudozhn'o-hrafichnyy fakul'tet. Sayt universytetu Ushyns'koho [Faculty of Art and Graphics. Website of Ushynsky University]. Retrieved from: <https://pdpu.edu.ua/fakulteti/16-khudozhno-grafichnij-fakultet-institut-mistetstvo>.

Savytskaya, O. N. (1995) Halereya "Choven": kolektsiya i problemy. [Gallery "Boat": collection and problems]. *Pivden'*. № 93. 6.

Tarasenko, O. A. (2006) Mystetstvo Odesy na mezhi XX–XXI stolit'. *Odes'ka oblasna orhanizatsiya Natsional'noyi spilky khudozhnykiv Ukrayiny* [Art of Odessa on the border of the 20th–21st centuries. Odesa regional organization of the National Union of Artists of Ukraine]. Odesa: HRAFIK PLYUS.

Mudrak, M. (1979) Suchasne mystetstvo z Ukrayiny. Vystavka zhyvopysu-malyunkiv-skul'ptury. Vstupna stat'ya do katalohu [Contemporary art from Ukraine. Exhibition of paintings, drawings and sculptures. Introductory article to the catalog]. Myunkhen. London. N'yu York. Paryzh: Komitet peresuvnykh vystavok. 3–23.

Nosenko, A. I. (2006) Plener v zhyvopysi Odesy druhoyi polovyny XX – pochatku XXI stolittya: avtoref. dys. na zdobuttya stupenya kand. myst.: 17.00.05 [Plein air in Odessa painting of the second half of the 20th – beginning of the 21st century: abstract of a dissertation for obtaining the degree of PhD]. Kharkiv.

Kotova, O. O. (2008) Nonkonformizm yak yavlyshche kul'tury v obrazotvorchomu mystetstvi Odesy 60–80 rokiv XX stolittya: dys. kand. myst.: 26.00.01 [Nonconformism as a cultural phenomenon in the fine arts of Odessa in the 60s–80s of the 20th century: thesis. PhD]. Kyiv.

Kotova, O. O., Malik, O. V. (2023) Stvorennya dekoratyvnoho peyzazhu "Misto bilya morya". *Metodychni rekomendatsiyi do navchal'noyi dystsypliny "Kompozytsiya v dekoratyvnomu peyzazhi" dlya samostiynoyi roboty zdobuvachiv vyshchoyi osvity 014 Serednya osvita (Obrazotvorche mystetstvo)* [Creation of a decorative landscape "City by the sea". Methodological recommendations for the academic discipline "Composition in a decorative landscape" for independent work of higher education applicants 014 "Secondary education (Fine arts)"]. Odesa. The State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K. D. Ushynsky".

Nosenko, A. I. (2023). Robocha prohrama z Navchal'noyi (khudozhn'o-tvorchoyi) praktyky (plener) dlya zdobuvachiv vyshchoyi osvity za pershym (bakalavrs'kym) rivnem osvith'o-profesiynoyi prohramy Serednya osvita (Obrazotvorche mystetstvo) spetsial'nosti 014 "Serednya osvita (Obrazotvorche mystetstvo)". 1 rik navchannya, 3 rik navchannya, 4 rik navchannya [Work program on Educational (artistic and creative) practice (open-air) for students of higher education at the first (bachelor) level of the educational and professional program Secondary Education (Fine Arts) specialty 014 "Secondary Education (Fine Arts)". 1 year of study, 3 year of study, 4 year of study]. Odesa.

Shevchenko, T. H. (2003) I mertvym, i zhyvym, i nenarodzenym zemlyakam moyim v Ukrayini i ne v Ukrayini moye druzhnyeye poslaniye. *Zibrannya tvoriv* [My friendly message to my dead, living, and unborn compatriots in Ukraine and not in Ukraine. Collection of works]. U 6 t. Kyiv. T. 1: *Poeziya 1837–1847.* 348–354; 737–740. Retrieved from: <http://litopys.org.ua/shevchenko>.

Kovpanenko, N. H. (2013). Товариство південноросійських художників (XIX–XX ст.). *Енциклопедія історії України* [Society of South Russian Artists (XIX–XX centuries). Encyclopedia of the history of Ukraine]. Kyiv: Naukova dumka, Т. 10. 110–111. Retrieved from: <https://resource.history.org.ua/cgi-bin/eiu/history.exe?&l21DBN>.

Contemporary creativity of students of the faculty of Art and Graphic Arts at Ushinsky University: the role of plein air experience and inspiration from nature in the formation of artists-teachers

Olga Oleksandrivna Kotova
PhD (Candidate of Art Studies),
Associate Professor at the Department
of Fine Arts
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"

Anna Ivanivna Nosenko
Honored Art Worker of Ukraine,
PhD (Candidate of Sciences, Speciality –
Study of Arts),
Associate Professor, Head
of the Department of Fine Arts
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"

Stella Dmytrivna Muntian
Teacher at the Department of Fine Arts
The State Institution "South Ukrainian
National Pedagogical
University named after K. D. Ushynsky"

The study examines the open-air experience of students of the Faculty of Art and Graphics of The State Institution "South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynsky", for the last time period (15 years). An analysis of methodical approaches to performing creative tasks from outdoor practice was made. Approbation of creative tasks was carried out during open-air practice at the departments of fine arts and theory and methods of decorative and applied arts and graphics. A short historical tour was conducted, the concepts of "Odesa school of painting" and "southern Ukrainian traditions" in the art of Ukraine were substantiated. Both classical (painting, batik) and innovative forms of education (media art) were considered, where students were inspired by natural motives in the implementation of their own projects during their studies at the art and graphic faculty. The connection of the landscape genre with the mandatory disciplines: "Educational (artistic and creative) practice «Plein air»", "Theory and practice of painting", "Theory and practice of drawing", as well as the optional disciplines "Urban landscape" and "Decorative landscape". The factors that had and have an influence on the formation of the "Odessa painting school" have been identified. It has been proven that communication with nature is a healing and improving factor, an eternal source of inspiration. Illustrative materials are shown and described – photos of artists paintings and photographic materials revealing the main theme. The practical significance of being inspired by nature, outdoor practice and the use of natural motifs is in the harmonization of human as a part of the universe, in the creation of wonderful works of art that improve the mood, in the formation of the necessary skills of an artist-pedagogue.

Keywords: students' creativity, students of the Faculty of Art and Graphic Arts of Ushynsky University, plein air, nature, landscape genre, plein air practice, Odesa School of Painting.